

Argumenten för en digital euro: huvudsyften och överväganden om utformningen

Digital och mobil teknik används på bred front och även massbetalningar genomgår en omfattande omvandling. När alltfler går över till digitala betalningar blir det extra viktigt att se till att de har fortsatt tillgång till centralbankspengar som utgör själva grunden för vår valuta, euron. Detta är även avgörande för att stärka euroområdet strategiska autonomi och viktigt för betalningarnas effektivitet.

Bevara de offentliga pengarnas funktion som monetärt ankare för betalningssystemet

I dagsläget är centralbankspengar enbart tillgängliga för allmänheten i form av sedlar. I en digital värld skulle de med andra ord kunna bli marginaliserade som betalningsmedel.

En digital euro skulle utgöra ett elektroniskt betalningsmedel som ges ut av centralbanken och vara tillgängligt för alla i euroområdet. Den skulle bli ett komplement till kontanter, men inte ersätta dem.

På så sätt skulle centralbankspengar bevara sin funktion som stabiliserande kraft i betalningssystemet.

Lång erfarenhet har visat att en hybridmodell för betalningar har fungerat väl i samhället: centralbanken tillhandahåller den monetära basen, dvs. centralbanksinlåning till banker och kontanter till allmänheten, medan den privata sektorn har försett kunderna med betalningslösningar (såsom kreditkort) som bygger på affärsbankspengar (t.ex. inlåning).

Ett avgörande inslag i denna hybridmodell är att invånarna kan omvandla privata pengar (affärsbankspengar) till offentliga pengar (centralbankspengar) ett till ett när som helst – och att de kan använda dessa centralbankspengar till att betala med. Denna garanterade konverterbarhet skapar och upprätthåller förtroendet för både privata och offentliga pengar. Den skyddar dessutom valutans funktion som enda beräkningsenhet. Offentliga pengar utgör sålunda ett ankare som upprätthåller ett välfungerande betalningssystem, bevarar den finansiella stabiliteten och förtroendet för valutan.

Att det finns tillgång till offentliga pengar som smidigt kan användas för köp i hela euroområdet leder till ökad effektivitet i betalningssystemet som helhet. Det minskar risken för marknadsmissbruk som kan förekomma på en marknad där en eller ett fåtal privata leverantörer dominerar.

Minskande kontantanvändning för betalningar ...

Denna stabila och effektiva hybridmodell för betalningar sätts på prov när digitala betalningar slår igenom på bred front.

Eurosystemet kommer att fortsätta tillhandahålla sedlar och stödja att de kan användas så länge människor efterfrågar dem. Men kontanter används allt mindre för betalningar. Redan nu kan kontanter inte användas vid e-handel och många fysiska butiker föredrar också kontantlösa betalningar. Under pandemin ökade antalet onlinebetalningar och kontaktlösa betalningar rejält. Om trenden fortsätter kan det i förlängningen innebära att kontanter förlorar sin centrala betalningsfunktion.

I nuläget är kontanter allmänt tillgängliga och accepterade, vilket skyddar de europeiska betalningarnas strategiska autonomi och monetära suveränitet. Kontanter skulle fortfarande vara en reservlösning om det uppstår geopolitiska spänningar eller om sanktioner införs mot Europa. Detta kan ställas mot de flesta av dagens elektroniska betalningslösningar, som drivs av företag med huvudkontor utanför EU.

... och omfattande digital förändring

Eftersom det inte finns några offentliga digitala pengar som fungerar som ankare för digital innovation, leder den senaste tidens trender till oklarhet om vad som är digitala pengar eller ej. Ta t.ex. kryptotillgångar som inte går att

konvertera på samma sätt som centralbankspengar, inte är något effektivt betalningsmedel (sett till kryptotillgångar utan säkerhet) och dessutom är sårbara för uttagsanstormningar (vad gäller stablecoins). Detta innebär att det finansiella systemet utsätts för instabilitet.

Stora teknikföretag kan dessutom använda sin omfattande befintliga kundbas till att införa globala stablecoins som snabbt kan komma att expandera. Detta kan leda till ökad risk för att vår betalningsmarknad domineras av lösningar och teknik som inte kommer från Europa.

I avsaknad av en digital euro kan det i större ekonomier utvecklas andra digitala centralbanksvalutor som används över gränserna. Detta skulle kunna undergräva eurons internationella roll. Skälet till detta är att digitala centralbanksvalutor erbjuder fördelar i form av effektivitet, skalbarhet, likviditet och säkerhet och kan användas för att göra det lättare att betala över gränserna. Digitala centralbankspengar kan följaktligen göra en valuta mer attraktiv och leda till att den i högre grad används som global betalningsenhet.

En digital euro skulle vara en kollektiv nytting och främja innovation

En digital euro som ges ut av Eurosystemet skulle tillhandahålla ett monetärt ankare i den digitala tidsåldern och fungera som en kollektiv nytting. Den skulle kunna främja innovation, öka betalningarnas effektivitet och stödja hela den ekonomiska effektiviteten i Europeiska unionen. Detta skulle ske samtidigt med den pågående digitala omställningen genom att stärka synergier med den privata sektorn. Genom att t.ex. tillåta att mellanhänder tillhandahåller innovativa tjänster som baseras på den digitala euron, skulle det bli lättare för betalningslösningar att snabbt skalas upp till att omfatta hela euroområdet samt för mindre företag att erbjuda mer tekniskt avancerade tjänster till konkurrenskraftiga priser.

Frågor om utformningen: hur en digital euro skulle kunna fungera

Om den digitala euron ska lyckas måste den bli en del av européernas vardag. Det har därför ytterst stor betydelse hur den digitala euron är utformad – den måste tillföra ett mervärde i förhållande till de lösningar som finns idag.

Det tar fortfarande viss tid innan mer ingående beslut kan fattas om den slutliga utformningen av den digitala euron, men redan nu står det klart att vissa överväganden behöver göras:

- För att en digital euro ska accepteras måste den innebära en fördel för användarna. Forskning har visat att vad kunderna värdesätter allra mest är bred acceptans, smidig användning, låga kostnader samt en hög nivå av hastighet, säkerhet och konsumentskydd, medan näringsidkarna vill se låga kostnader, smidig användning och integration med befintliga system.
- Integritetsskyddet måste vara på högsta nivå och användarna bör kunna välja hur mycket information de vill lämna – inom ramarna för tillämplig lagstiftning.
- En omfattande spridning bör även gynna de delar av befolkningen som tidigare har saknat eller endast haft bristfällig tillgång till finansiella tjänster för att göra och ta emot betalningar. På så sätt förbättras den finansiella inkluderingen.

Det finns dock risker med att en digital euro används i alltför stor utsträckning för investeringar istället för som betalningsmedel såsom det var avsett. Det behöver införas säkerhetsmekanismer för att undvika att bankinlåningen i alltför hög grad flyttas över till centralbanken, vilket i så fall skulle kunna störa en effektiv bankutlåning till konsumenter och företag eller destabilisera banksystemet i tider av finansiell stress. Även om acceptansen för en digital euro sannolikt kommer efterhand, bör sådana säkerhetsmekanismer finnas med från start.

Det är den offentliga sektorns och i synnerhet centralbankernas ansvar att upprätthålla penning- och betalningssystemets integritet i medborgarnas intresse. Om en digital euro utformas och införs på ett genomtänkt sätt, kan den spela en avgörande, positiv roll här och fungera som en verkligt kollektiv nytting som skulle gynna ekonomin och samhället som helhet.